

สิ่งแวดล้อมยังยืนได้ด้วยการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการ

ชนิษฐา อัครชัยณรงค์*

สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย มีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น เช่น น้ำใช้เพื่อการบริโภค อากาศใช้เพื่อการหายใจของมนุษย์และสัตว์ ดินเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตบนบก เป็นแหล่งเพาะปลูก แสงแดดให้ความร้อนและช่วยในการสังเคราะห์แสงของพืช สิ่งแวดล้อมย่อมมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ ในขณะที่สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งอาจต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมเองก็อาจเปลี่ยนแปลงไปตามการกระทำของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นได้ หากต้องการส่งเสริมปัจจัยพื้นฐานที่ดีของมนุษย์ การดำรงรักษาไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่สมดุลและยั่งยืนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักในการควบคุม ป้องกัน ลด และแก้ไขปัญหามลพิษเพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีของประเทศ บทบาทและภารกิจของกรมควบคุมมลพิษ เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อันได้แก่ การประกาศพื้นที่เขตควบคุมมลพิษ การกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด การกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องควบคุมการปล่อยอากาศเสีย น้ำทิ้งหรือขยะมูลฝอย กรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินการออกประกาศกระทรวง ข้อกำหนดกระทรวง

ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เช่น มาตรฐานระดับเสียงรถยนต์ มาตรฐานค่าควินด้า และค่าก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ที่ยินยอมให้ระบายจากท่อไอเสียรถยนต์ มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและบางขนาด ประกาศประเภทของอาคารพื้นที่แหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม การประกาศเขตควบคุมมลพิษ มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน อีกหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมคือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งการทำงานยึดแนวทางการรักษาสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย สุขอนามัย และประหยัดพลังงาน รวมไปถึงสนับสนุนข้อมูล และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม โดยการส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแลการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อผลักดันให้ธุรกิจอุตสาหกรรม มีศักยภาพในการแข่งขัน พัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นที่ยอมรับของสากล โดยเน้นด้านเทคโนโลยีการผลิต สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย การอนุรักษ์พลังงาน วัตถุอันตราย และสารเคมี เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและพันธกรณีตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

การกำกับและควบคุมทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้นจำเป็นต้องมีห้องปฏิบัติการทางด้านสิ่งแวดล้อม ดำเนินการวิเคราะห์ทดสอบตัวอย่างสิ่งแวดล้อมเพื่อการตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงการใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

ห้องปฏิบัติการในประเทศไทยที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ห้องปฏิบัติการของภาครัฐและห้องปฏิบัติการของภาคเอกชน รายละเอียดดังนี้

1. ห้องปฏิบัติการของภาครัฐ

ห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม ศูนย์ปฏิบัติการวิเคราะห์มลพิษและสิ่งแวดล้อม เป็นห้องปฏิบัติการของภาครัฐ สังกัดกรมควบคุมมลพิษ ดำเนินการวิเคราะห์ทดสอบตัวอย่างสิ่งแวดล้อม ตามคำขอของกองวิชาการต่าง ๆ ภายในกรมควบคุมมลพิษ ได้แก่ กองจัดการคุณภาพน้ำ กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กองจัดการกากของเสียและสารอันตราย และกองตรวจมลพิษ เพื่อนำข้อมูลที่ไปใช้ในการแก้ไขปัญหามลพิษ

และการจัดการมลพิษของประเทศ นอกจากนี้ยังมีสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1-16 ทำหน้าที่คล้ายกรมควบคุมมลพิษกระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ห้องปฏิบัติการฯ ของภาครัฐจำเป็นต้องเป็นห้องปฏิบัติการที่มีความสามารถเป็นที่น่าเชื่อถือ จึงจะมีส่วนช่วยในการผลักดันการวิเคราะห์/ทดสอบปัจจัยประกอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง ห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม ศูนย์ปฏิบัติการวิเคราะห์มลพิษและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานนำร่องได้รับการรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการ ทดสอบตามข้อกำหนด ISO/IEC 17025 จากสำนักบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์บริการ (บร.วศ.) นอกจากนี้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคต่าง ๆ ก็มุ่งมั่นในการพัฒนาความสามารถห้องปฏิบัติการโดยทยอยยื่นขอการรับรองฯ จนได้รับการรับรองครบหมดทุกภาคแล้ว

2. ห้องปฏิบัติการของภาคเอกชน

ห้องปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินงานโดยภาคเอกชน วิเคราะห์น้ำเสีย อากาศเสีย (ปล่องระบาย) สิ่งปลูกสร้างหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว น้ำใต้ดิน และดิน ต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมโรงงานอุตสาหกรรมว่าด้วยการขึ้นทะเบียนห้องปฏิบัติการวิเคราะห์เอกชน พ.ศ. 2560 โดยที่ถ้าห้องปฏิบัติการใดที่ได้รับการรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการทดสอบตามข้อกำหนด ISO/IEC 17025 แล้ว สามารถนำข้อมูลการรับรองนี้ไปขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมตามกฎหมายได้โดยไม่ต้องตรวจซ้ำซึ่ง บร.วศ. ให้การรับรองห้องปฏิบัติการในขอบข่ายสิ่งแวดล้อมสามารถตรวจสอบรายชื่อห้องปฏิบัติการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ที่เว็บไซต์ <http://reg3.diw.go.th/research/lab/index.php> นอกจากนี้ยังให้การรับรองห้องปฏิบัติการที่ทดสอบตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น มาตรฐานถังบำบัดน้ำเสียสำเร็จรูปสำหรับอาคารอยู่อาศัย หากห้องปฏิบัติการได้รับการรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการทดสอบสามารถนำข้อมูลการรับรองนี้ไปขึ้นทะเบียนหน่วยตรวจสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับการแต่งตั้ง จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้โดยไม่ต้องตรวจซ้ำเช่นกัน ซึ่งสามารถ

ดูรายชื่อห้องปฏิบัติการได้ที่เว็บไซต์ <https://www.tisi.go.th/contents/details/1268>

สำนักบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์บริการ ได้ดำเนินงานเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนด้วยการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการ โดยจนถึงปัจจุบันห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมที่ขอการรับรองจากสำนักฯ มีทั้งห้องปฏิบัติการภาครัฐราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ทั้งที่เป็นห้องปฏิบัติการที่ให้บริการทดสอบ และห้องปฏิบัติการภายในองค์กร ซึ่งได้ให้การรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการทดสอบด้านสิ่งแวดล้อมไปแล้วทั้งหมด 75 ห้องปฏิบัติการ และอยู่ระหว่างการรับรองอีก 8 ห้องปฏิบัติการ โดยขอบข่ายการรับรองฯ คือการวิเคราะห์ทดสอบน้ำ น้ำทะเล น้ำเสีย อากาศเสีย และดิน การประสานความร่วมมือกับทั้งกรมควบคุมมลพิษและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ทำให้เกิดห้องปฏิบัติการได้รับการรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการทดสอบทางด้านสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐานสากล ISO/IEC 17025 เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะลดการทดสอบซ้ำแล้วยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาห้องปฏิบัติการและความถูกต้องของผลการทดสอบทางสิ่งแวดล้อม ส่งผลถึงการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ [ออนไลน์]. กรมควบคุมมลพิษ, 2004 [อ้างถึงวันที่ 20 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงจาก: <http://www.pcd.go.th/index.cfm>
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม [ออนไลน์]. กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2011 [อ้างถึงวันที่ 20 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงจาก: <https://www.diw.go.th/hawk/default.php>
- ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์เอกชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม [ออนไลน์]. กลุ่มมาตรฐานวิธีการวิเคราะห์ทดสอบมลพิษและทะเบียนห้องปฏิบัติการ กรมโรงงานอุตสาหกรรม, ม.ป.ป. [อ้างถึงวันที่ 20 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงจาก: <http://reg3.diw.go.th/research/lab/index.php>
- ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์และการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม [ออนไลน์]. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.), 2558 [อ้างถึงวันที่ 20 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงจาก: <https://www.tisi.go.th/contents/details/1268>